

prof. dr hab. Zbigniew Szot
Wydział Malarstwa i Rysunku
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Poznań, 15 czerwca 2022 roku

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr **Patrycji Styrny** w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczętym przez Wydział Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Pani mgr Patrycja Styrna urodziła się w 1978 r. w Krakowie. Ukończyła kierunek edukacja artystyczna na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, pracą magisterską pod kierunkiem dr. Rafała Solewskiego „Rozważania o obecności Sacrum w sztuce. Ikona i abstrakcja jako przykłady obecności Sacrum w malarstwie XX wieku”, oraz dyplomem z grafiki warsztatowej w Pracowni Wklęsłodruku, u prof. Marcina Pawłowskiego. Ukończyła również Studia Podyplomowe na Wydziale Sztuki UP „Arteterapia - Sztuki Plastyczne”. Dyplom pod tytułem „Arteterapia jako medium w optymalizacji i jakości życia człowieka” zrealizowała pod kierunkiem dr. Andrzeja Kowala. Posiada też dyplom ukończenia kursu na Studiach Podyplomowych „Art therapy Methods” na Northwestern University w Chicago. W 2017 roku podjęła studia na Środowiskowych Studiach Doktoranckich na Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Zajmuje się arteterapią, malarstwem, grafiką oraz pracą pedagogiczną. Od wielu lat prowadzi autorskie warsztaty artystyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych, oraz warsztaty arteterapii. Jest współzałożycielką zajęć twórczych „Przyjazne Warsztaty” oraz „Pracowni Arteterapii i Psychoterapii „IntoArt” a także członkiem Stowarzyszenia „Psychiatria i Sztuka”. Współtworzyła portal sztuki Artbay.pl. Jest autorką wystaw indywidualnych oraz uczestniczyła w pokazach zbiorowych w kraju i za granicą. Do szczegółowego spisu dokonań artystycznych, działań warsztatowych, uczestnictwa w sympozjach, spisu nagród i stypendiów odsyłam do dobrze przygotowanej dokumentacji.

Dorobek twórczy Pani mgr Patrycji Styrny, z którym mogłem się zapoznać, jest obszerny i zasługuje na szczególną uwagę. W przesłanej dokumentacji doktorantki znajdziemy przykłady Jej wielowątkowej działalności artystycznej, projektowej i pedagogicznej. Jest to kilkadziesiąt realizacji i działań twórczych, które miały miejsce od czasu ukończenia przez Nią studiów na Uniwersytecie Pedagogicznym w 2004 roku. Prezentowane prace

świadczą nie tylko o nieustannym poszukiwaniu twórczym i ciekawości otaczającego Ją świata, ale też o ciągłej eksploracji niezgłębionych pokładów psychiki ludzkiej. Bardzo ważnym aspektem działań Kandydatki do stopnia doktora jest sfera arteterapii i działań na pograniczu pedagogiki i psychologii twórczej. W dokumentacji możemy zapoznać się z dużą ilością przykładów działań koordynacyjnych związanych z organizacją i przeprowadzaniem warsztatów twórczych arteterapii dla dzieci i ludzi chorych. Jest to szczególnie ważne choćby z tego względu, że działalność artystyczna jest jedną z form afirmacji życia.

Wszystko to nie byłoby możliwe bez aktywności twórczej Patrycji Styrny. Wśród kilkudziesięciu prezentowanych w dokumentacji prac malarskich, graficznych, rysunkowych i projektowych moją uwagę przyciągnęła seria niewielkich (21 x 29 cm) dziewięciu frotażo - kolaży zatytułowanych „Live” zrealizowanych w 2013 roku. Jest w tworzeniu takich prac coś bardzo osobistego. Bezpośredni kontakt z materiałem, frotaż, który jest takim zdejmowaniem obrazu z powierzchni - powoduje, że stają się one nie tylko swoistymi autoportretami, ale są też pasami transmisyjnymi pomiędzy artystką a widzem. Prof. Zbigniew Bajek o pracach kandydatki do stopnia doktora pisze: *„Twórczość Patrycji Styrny ma charakter interdyscyplinarny. Artystka zajmuje się grafiką, malarstwem, fotografią, performansem. Korzysta z komputera. Jednak u podstaw jej Sztuki leży bezpośredni ślad, dotyk narzędzia prowadzonego ręką lub dotyk ciała... Znaki pozostawione na różnych materiałach następnie podlegały analizom i interpretacjom.”*

Mamy więc do czynienia z dojrzałą osobowością artystyczną i po zapoznaniu się z dokumentacją dorobku twórczego oraz artystycznego bardzo wysoko oceniam dokonania Pani mgr Patrycji Styrny - kandydatki do stopnia doktora.

Ocena rozprawy doktorskiej

„Obraz niekiedy choruje razem z artystą...”¹

Rozprawa doktorska Pani mgr Patrycji Styrny pod tytułem „Ślady, obraz jako doświadczanie siebie w procesie twórczym i arteterapii” składa się z sześciu rozdziałów. Są to:

- Tło projektu.
- O fotografii i jej społecznym użyciu.
- Zastosowanie fotogramu jako forma terapii w arteterapii.
- Barwy a psychika. Zastosowanie barwy w arteterapii jako sposób na wyrażanie emocji.
- Człowiek jako całość. Zdrowie i choroba w ujęciu holistycznym.
- Zastosowanie arteterapii w leczeniu chorób - zajęcia, warsztaty, zdjęcia, opisy.

Tekst ten jest osobistym przekazem autorki. Odnosi się on w dużej części do oddziaływania sztuk plastycznych na stan choroby i proces zdrowienia. Swój cykl rozważań rozpoczyna przywołaniem twórców i ich dzieł, których powstanie jest konsekwencją stanów chorobowych i kondycji psychicznej autorów. Są to przykłady prac takich artystów jak: Mark Rothko, Ana Mendieta, Helena Almeida, Yayoi Kusama, Floris Neusüss, Andrzej Pawłowski, Zofia Kulik, Alina Szapocznikow i Jonasz Stern. Poszukiwała przede wszystkim osobowości, które poprzez formę, kolor próbowali ukazać transcendencję, nieskończoność, ślad naszego istnienia. Malarstwo egzystencjalne - poruszające dogłębnie, bez mówienia wprost, bez dosłowności, w swym przekazie; o kondycji naszego życia, istnienia, naszego położenia wobec tych spraw na, które nie mamy wpływu. Nie bez znaczenia w tej dyskusji jest też

---

¹ „Choroba jako źródło sztuki” pod redakcją Agnieszki Skalskiej, Wydawca: Muzeum Narodowe w Poznaniu, 2019, str. 12

głos dr Agnieszki Skalskiej, która zrealizowała w 2019 roku w Muzeum Narodowym w Poznaniu wystawę pod znamienym tytułem „Choroba jako źródło sztuki”. W dalszej części Styrna bardzo szczegółowo opisuje poszczególne etapy swoich badań artystycznych realizowanych w ramach pracy doktorskiej „Ślady. Obraz jako doświadczenie siebie w procesie twórczym i arteterapii”.

Realizacje plastyczne będące immanentną częścią rozprawy doktorskiej opatrzone wspólnym tytułem „Traces - Ślady” składają się z kilku, wzajemnie uzupełniających się etapów. Pierwszy z nich to powstanie cyklu prac autorki, który tworzy ramy poszukiwań badawczych. Zawiera on zestaw realizacji malarskich, graficznych i fotograficznych tworzących swoisty wzorzec, który zostaje wykorzystany w badaniach prowadzonych przez Styrnę. Tworzy Ona ramy indywidualnego języka, który daje możliwość wyrażania niewyraźnego, czegoś bardzo osobistego. Następnie przeprowadza ćwiczenia ze studentami. W tym przypadku są to adepci Wydziału Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Polem tych spotkań edukacyjnych jest I Pracownia Interdyscyplinarna oraz pracownia przedmiotu „Wiedza o działaniach i strukturach wizualnych”. Obie prowadzone są przez prof. Zbigniewa Bajka. Tworzyli oni najpierw prace nawiązujące do powstałego prawie osiemdziesiąt lat temu w Stanach Zjednoczonych malarstwa gestu, później w oparciu o swoje działania i wykonaną pracę, mieli przygotować obraz zatytułowany „Ślady”, oraz opatrzyć go komentarzem w postaci tekstu. Istotne są też doświadczenia z techniki fotogramu, które studenci Malarstwa i Edukacji Artystycznej przeprowadzili w Pracowni Fotografii kierowanej przez dr hab. Lecha Polcyna. Tam w ramach badań studenci realizowali Autoportrety według założenia i koncepcji artystycznej kandydatki do stopnia doktora. Stworzony na papierze fotograficznym cykl autoportretów składa się z negatywowych wizerunków części ciała, twarzy, dłoni, całej postaci oraz przedmiotów osobistych - należących, do biorących udział w działaniach osób. Następnie

naświetlali postać en face, oraz tworzyli prace odnoszące się do mandali, przedstawiające postać ludzką w pozycji embrionalnej, nawiązującej do pobytu w łonie matki i narodzin. Powstałe prace są zapisem śladu naszego istnienia, emanacją emocji, a także mają charakter i działanie arteterapeutyczne. Bardzo istotnym w całym ciągu tych zdarzeń są prowadzone przez doktorantkę zajęcia arteterapii z pacjentami w Centrum Psychoonkologii „Unicorn” pod hasłem - Dzieło jako doświadczenie siebie - w ramach projektu dla osób dorosłych, dzieci i seniorów w latach 2018-2021. Przedmiotem zajęć była praca z autoportretem, radzenie sobie z emocjami w czasie choroby, a także w okresie rekonwalescencji, postrzeganie własnego ciała w związku z chorobą i rehabilitacją. Warsztaty były prowadzone w różnych technikach, głównie w technice kolażu, rysunku i malarstwa. Obejmowały również pracę z postacią ludzką na dużych formatach. W arteterapii ważny jest sam proces twórczy w którym uczestniczy chora osoba. On sam w sobie ma działanie lecznicze, pomaga zintegrować człowieka i pozwala działać w bezpiecznej przestrzeni, gdzie osoba może wyrazić czy je oswoić bez lęku swoje emocje. Celem arteterapii jest próba odnalezienia sensu i celu życia, wspomaganie rozwoju osobistego. Pomaga ona zaakceptować siebie, ale przede wszystkim pozwala na rozpoznanie istoty problemu i pomaga go rozwiązać. Warsztaty oraz wykonane dzieła, ukazują wpływ sztuki i procesu twórczego na poprawę samopoczucia pacjentów zmagających się z chorobą onkologiczną. Jest to autentyczne doświadczenie siebie. Autoportret jest formą pewnej afirmacji własnej osoby. Akceptacją lub nie. Zapisem śladu naszego istnienia, emanacją emocji. Sztuka służy rozwojowi, jest medium i polem do tworzenia nowych znaczeń, możliwości, także w odkrywaniu siebie, poprawie kondycji psychicznej chorego człowieka na wielu płaszczyznach. Wykonane dzieła i doznawane przeżycia biorących udział w takich zajęciach osób na pewno poszerzają świadomość Ich własnego Ja. Istotą tych działań jest uzyskanie możliwości kontroli nad rzeczywistością, dystansowanie się, autoobserwacja

i samopoznanie. Powstałe prace są bramą do wnętrza ich twórców. W tym wszystkim wydaje mi się najważniejsze to, że Pani mgr Patrycja Styrna doświadczała na sobie wszystkich wymienionych wcześniej aspektów tworzenia, i że nie ma najmniejszej wątpliwości co do autentyczności tych zadań. Mamy więc Jej wielkoformatowe fotogramy z cykli - Autoportret, Mandala, Traces - postać, cyfrowe interpretacje odbicia postaci, a także malarskie interpretacje obrysowanych na płótnie i papierze wizerunków uczestników zajęć. Jest to materiał bardzo różnorodny i niezmiernie interesujący. Obrazuje on pole artystycznego doświadczenia. Na koniec chcę zwrócić uwagę na interesujący cykl wykonanych przez kandydatkę do stopnia doktora w 2019 roku techniką cyfrową jedenastu Autoportretów. Jest w nich jakaś tajemnica, coś co przyciąga uwagę. Być może swoją siłą wyrazu zawdzięczają odwołaniu się do repetycji natury, pewnej lunarności, tak przecież pierwotnej, bo odnoszącej się do wielu cykli przyrody i narodzin człowieka. Na koniec przytoczę jeszcze cytaty z pracy doktorskiej Pani mgr Patrycji Styrny:

„...stworzyłam tą metodę arteterapeutyczną z zastosowaniem fotogramu, czyli pracy z własnym ciałem, podświadomością, poprzez zdjęcia z użyciem styku, dotyku papieru ze skórą, bezpośrednią pracą z naszym ciałem - ciałem pacjenta. Pracy na zdjęciu, obrazie, rysunku, który odzwierciedla rzeczywisty obraz naszego ciała, czy wydarzeń, czy ukazuje nasze emocje, i jest też rodzajem odzwierciedlenia pola naszej podświadomości, świadomości, na którym możemy projektować swą rzeczywistość. Mając wpływ na nią, na obrazie - projektowania rzeczywistości, wizualizacji - mamy jednocześnie możliwość pracy nad tym, co nas bezpośrednio dotyczy. Pacjent może pracować nad obrazem własnego ciała i nad jego emocjonalnymi urazami lub fizycznymi, które powstały na skutek traumy psychologicznej lub fizycznej”

Konkluzja

Pani mgr Patrycja Styrna jest artystką, która zdecydowanie przekonuje nas do swoich przemyśleń i realizacji. Jest konsekwentna, zarówno jako człowiek i jako twórca. Jej wybory artystyczne są dojrzałe i absolutnie dla mnie przekonujące. Zaproponowany przez Nią temat dysertacji doktorskiej „Ślady, obraz jako doświadczanie siebie w procesie twórczym i arteterapii” jest interesujący i wyczerpująco przekazany, a przedstawiony zestaw realizacji plastycznych będących przedmiotem niniejszej recenzji świadczy nie tylko o ukształtowanej już osobowości artystycznej kandydatki do stopnia doktora, ale też o Jej bardzo dużej wrażliwości społecznej, co w dzisiejszych czasach zasługuje na najwyższe uznanie. Pani mgr Patrycja Styrna ze swoim doświadczeniem i umiejętnościami w pełni zasługuje na przyznanie Jej stopnia doktora, co gorąco popieram.

Z poważaniem

prof. dr hab. Zbigniew Szot

